

Lägesrapport till VINNOVA

Diarienummer

2014-03053

Avsänd av sökande

2015-03-12 20:54

GRUNDUPPGIFTER

Diarienummer

2014-03053

Projektledare

Katarina Fredrika

VINNOVAs handläggare

Madeleine Siösteen Thiel

Startdatum

2014-08-01

Startdatum för aktuell period

2014-08-01

Sänd in senast

2015-03-12

Projekttitel

Konsten att skapa stad

**Koordinerande projektpart
(Koordinator)**

212000-0167 Nacka kommun
Nacka kommun

Administratör på VINNOVA

Annie Palm

Slutdatum

2016-02-29

Slutdatum för aktuell period

2015-01-31

**Totalt planerad finansiering från
VINNOVA**

2 500 000 kr

Progress sedan förra rapporteringstillfället *

Mycket god progress:

- 1) Målet med höstens arbete var bland annat att genomföra en KOLIBRI, Kollaborativ gestaltning, på Kvarnholmen i Nacka. Ca 80 boende på i åldrarna 4-80 deltog på 7 olika workshops som leddes av projektledare och konstnär Katarina Fredrika, landskapsarkitekt Elisabeth Rosell, Konstfackstudenten Nina Noreskär och arkitekt Ariel Ramirez. Vi arbetade i skala 1:50 med att utforma två offentliga platser på Kvarnholmen. Dialoger, modeller och teckningar resulterade i en utställning på Makaronifabriken på Kvarnholmen där höstens process och resultat redovisades. Till utställningen hade också en digital flygfilm som visar det färdiga resultatet tagits fram. På vernissagen 25 januari kom 350 besökare, och mottagandet var mycket bra. Påföljande dialog med exploatören på plats, KUAB, har resulterat i en genomförandeplan för förverkligande av platserna med byggstart hösten 15 och planerat färdigställande sommaren 16.
- 2) Ytterligare ett mål med hösten var att genomföra en kreativ dialog med boende i Nacka om hur den framtida staden ska se ut - 'Nya gatan'. Alla boende i Nacka bjöds in att bidra med ett konkret förslag utifrån vissa givna ramar. Vi höll fyra öppna skaparverkstäder på Dieselverkstan i Sickla där många familjer kom. Skolor engagerade sig och arbetade med 'Nya gatan' på skoltid. Många medborgare knåpade på sin fritid och lämnade in sina förslag. Totalt fick vi in 203 bidrag innan jul. Efter jul har en åldersblandad jury träffats och valt ut 30 bidrag som nu skall på öppen omröstning. 5 vinnande förslag kommer monteras upp på 'Nya gatan' till våren.
- 3) Mängder av seminarier, föreläsningar och ws har genomförts och bidragit till spridning och klargöranden.
- 4) Internt har ett arbete med systematisering inletts.

1488 / 1500 tecken

Hur följer projektet tidplanen *

Projektet håller gott tempo och inom ramen för Konsten att skapa stad gör vi dessutom väldigt mycket mer än planerat. Kultur- och fritidsenheten har anställt en ny samhällsplanerare med uppdrag att stödja den utveckling projektet står för, vilket också ökar tempot och storleken på projektet. Det vi ännu inte hunnit med är att åka på studieresa, vilket enligt tidsplanen skulle ske under februari. Vi planerar resa till senare i vår och/eller till hösten/vintern. Anledningen är stor omorganisation i kommunen och för bästa effekt av studieresa vill vi att ett par av enhetscheferna inom stadsutveckling samt Katarina Fredrika åker för gemensam dialog och inspiration. Det är möjligt först när 'kaoset' lagt sig något, troligast till hösten. Ledningsgruppen i Nacka kommun har dock varit både i Hamburg på gemensam studieresa samt är i Mipim/Cannes i skrivande stund. På agendan står bland annat Konsten att skapa stad som dialog och inspirationsämne i samspel med övriga deltagare på mässan.

Profylaktisk stadsutveckling: Byggkransbaletten blivit Kranbilsbaletten och koreograf, kranbilsföretag, kranförare som kan utföra baletten slagits fast. Extern medfinansiering av KUAB, Kvarnholmens Utvecklings AB, har tillkommit då ursprunglig budget inte räcker till. Kranbilsbaletten kommer genomföras i början av september 2015 med planering och repetitionstid april-augusti 15. Almedalen: Vi har planerat medverkande med Konsten att skapa stad på Almedalen i sommar samt håller regelbundet föreläsningar för andra kommuner, t ex Sundbyberg, Uppsala, Stockholm etc i syfte att stärka samspel och sprida erfarenheter - benchmark.

Ett tunnelbanerally där medborgare kan bygga sin egen vagn och köra planerad sträcka för t-banan planeras till hösten.

1490 / 1500 tecken

Måluppfyllelse och bidrag till effekter *

Metoden KOLIBRI är nu allmänt känd inte bara i Nacka kommun utan även i andra kommuner och hos exploatörer, och denna typ av medskapande skrivs nu in i t ex markanvisningar och planprogram i Nacka.

Vi har gjort en indelning av aktiviteter/insatser inom Konsten att skapa stad i form av olika 'växlar/nivåer': 1) Tillfälliga kortvariga insatser såsom festivaler och evenemang som varar en eller ett par dagar. 2) Temporära men lite långvarigare insatser såsom Nya Gatan, Magiska trädgården och Makaroni på Kvarnholmen 3) Insatser/aktiviteter som leder till permanent installation såsom t ex 'utsiktsplats Ryssberget', KOLIBRI Kvarnholmen. Ett arbete med att sortera olika typer insatser och koppla principer, checklistor och samspelsflöde samt finansieringsmodeller pågår.

Varje enhet inom stadsutvecklingen skall snart redovisa VAD och HUR man kan och vill bidra med i Konsten att skapa stad. T ex vilka tomma lokaler har lokal/fastighet att 'bidra' med, och vilka av dessa är strategiskt smarta att använda för aktivering av plats (attraktivitet) och/eller erbjudande av 'oas i byggkaos'? Vikten av samspel mellan enheterna har belysts och vi arbetar nu med 'tvärgrupper' som arbetar gemensamt med utformandet av olika insatser. Som ref kan nämnas utvecklingen av 'Idrottsparken' där en utforskning av möjligheter att driva utveckling av offentliga platser utan byggnation som separata stadsbyggnadsprojekt där projektet och dess tankar och metoder står i centrum.

Till den öppna seminarieserien inom projektet kommer varje gång mellan 60-80 exploatörer, kreatörer och tjänstepersoner från olika kommuner vilket bidrar till god spridning. Vi ser också att exploatörer själva allt mer tar egna initiativ i linje med projektets idéer.

1477 / 1500 tecken

Länkar till externa webbsidor

URL

http://www.nacka.se/web/bo_bygga/nackabyggerstad/konsten/Sidor/default.aspx

75 / 250 tecken

Beskrivning

Nacka kommuns hela web är under omarbetning. I dagsläget finns denna sida där vi regelbundet uppdaterar projektet.

98 / 100 tecken

SÄRSKILDA VILLKOR

Särskilt villkor

Följande villkor ersätter § 2, första meningen i de allmänna villkoren. Projektpart får upphandla tredje man (underleverantör) att utföra arbete inom ramen för projektet. så länge kostnaderna för underleverantörer inte överstiger 50% av de totala stödberättigade projektkostnaderna.

VINNOVA ska ha rätt att närvara som observatör vid styrgruppsmöten eller motsvarande.

Projektet ska vara representerat av minst en projektpart vid seminarier, workshops, pressmöten, programkonferenser som VINNOVA kan komma att anordna under projekttiden, dock vid högst två tillfällen. Kostnader för sådan medverkan är stödberättigande.

Kommentarer

0 / 1500 tecken

Anvisningar och rekommendationer

Projektet ska bidra till VINNOVAs utveckling av det strategiska området Innovationskraft i offentlig verksamhet.

Projektet bör komplettera med följande i BASsrapporten : -förtydligande kring mål och spridning - fler aktörer, både lokalt, regionalt och nationellt, bör tas med i referensgruppen ex SKL.

INRAPPORTERING AV UPPARBETADE KOSTNADER

Nedan ska upparbetade, faktiska projektkostnader fyllas i för redovisningsperioden.

Kostnaderna ska fyllas i för den koordinerande projektparten (koordinatör) och övriga projektparter. Om redovisningsperioden går över ett årsskifte ber vi dig fylla i kostnaderna i två kolumner då vi behöver veta fördelningen per kalenderår.

De förifyllda siffrorna i kolumnen "Budget" är hämtade från vyn "Projektparter, budget och finansiering" (finns i Intressentportalen, Mina projekt, Valt projekt, Aktuell status).

Koordinerande projektpart (koordinator)

Arbetsplats Nacka kommun

Organisation Nacka kommun (212000-0167)

	Upparbetade kostnader		Ack. Kostnader	Budget	Återstår jfr med budget	
	2014-08-01 2014-12-31	2015-01-01 2015-01-31	2014-08-01 2015-01-31	2014-08-01 2016-02-29	kr	%
Personalkostnader	1 167 000	233 000	1 400 000	3 400 000	2 000 000	58,82 %
Utrustning, mark, byggnader	0	0	0	100 000	100 000	100 %
Konsultkostnader, licenser m.m	747 000	25 000	772 000	2 100 000	1 328 000	63,24 %
Övriga direkta kostnader inkl. resor	100 150	0	100 150	1 350 000	1 249 850	92,58 %
Indirekta kostnader	0	0	0	0	0	0 %
<i>Totalt</i>	<i>2 014 150</i>	<i>258 000</i>	<i>2 272 150</i>	<i>6 950 000</i>	<i>4 677 850</i>	<i>67,31 %</i>
Totalt	2 014 150	258 000	2 272 150	6 950 000	4 677 850	67,31 %

BILAGOR

Bilagor, uppladdning av filer.

Så här gör du för att ladda upp en bilaga:

- a) Klicka på bläddra knappen och välj den fil som ska laddas upp.
- b) Klicka på knappen "överför fil" så laddas dokumentet upp till VINNOVAs server (det kan ta en liten stund).
- c) När detta är klart kan du titta på filen genom att klicka på länken till bilagan, är filen ej i pdf-format konverteras den automatiskt.

Max storlek för en bilaga är 10 mb.

För ett stort antal av VINNOVAs beslut föreligger särskilda krav på rapportering. Dessa framgår i förekommande fall av Beslutsmeddelandes Särskilda villkor. Mallar till läges- och slutrapportering för utlysningar med särskilda rapporteringskrav finns att hämta på:

[rapportmallar](#)

Information om vilka filtyper som är tillåtna att ladda upp som bilaga finns i frågor och svar.

Uppdaterad projektbeskrivning

Uppdaterade CV's, (flera) möjligt.

Övrig bilaga

- Övriga bilaga_1.pdf
- Övriga bilaga_2.pdf
- Övriga bilaga_3.pdf
- Övriga bilaga_4.pdf
- Övriga bilaga_5.pdf
- Övriga bilaga_6.pdf
- Övriga bilaga_7.pdf

SÄND IN

INSÄNT AV

Förnamn

Katarina

Efternamn

Fredrika

E-postadress

katarina.fredrika@nacka.se

Universitet/Högskola/Institut/Företag etc

Adress

Postnummer

Postort

Organisationsnummer

Telefon

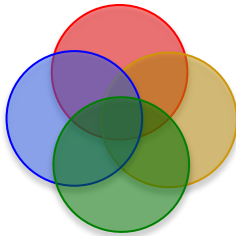
Fax

Webbplats

THE ART OF URBAN CREATION

A system of strategies and multi intelligent operating methods for a more sustainable urban development where people experience a higher level of quality, joy and respect. A combination and fusion between:

- 1) Traditional and established methods for urban development
- 2) Art, artists and creative competencies as resources for increased creativity for a sustainable urban development
- 3) Process and system knowledge of how to manage and drive development in complex adaptive systems
- 4) Citizens as co-creators in open including processes when forming our future city

RATIONALE

The complex challenges facing society today requires multi intelligent and multi skilled teams – that people from several sectors, industries and disciplines can interact. The need for communication across borders is massive. In this challenge arts, culture and creative expertise can have central functions.

According to UN urbanisation report 54% of all people on earth live in cities today. In 2050 almost 70% of all people on earth will live in cities. Many cities will have 10, 20 or even 30 million inhabitants. At the same time xenophobic groups are increasing. On a physical level we come even closer. On a mental level we separate even more. Our question is about how the inner health of people will develop. What will it be like to live in future cities, and what do we need to do today to secure a good future? How can artists, culture and art contribute? The municipality of Nacka is growth from a population of 96 000 today to 145 000 inhabitants in 2030.

Arts, culture and creative expertise often end up far down the list of priorities and is seen in the urban development context as something that belongs in the end of the process - when everything is already planned and done. The purpose and function of arts and culture is often limited to ornamental, and the attitude is that its value is peripherally. We have turned that perspective 180 degrees on the spray. Arts, culture and creative skills has in this context a particular and unproven quality as tools and resources for communication; As carriers and vectors of human values and qualities and also as challengers of given assumptions and established attitudes.

Citizens are often excluded in most parts of the urban development processes, and when included the tools for communication are grounded in limited intelligences. We have been researching about how to include citizens in new ways in the process. For instance citizens have together with artists created and formed plans for public spaces which has then been manifested on municipality ground. Together and in collaboration with artists citizens have had the opportunity to make a difference – to create and shape their own environment.

IDEA

To expand the established urban development processes with new types of skills, values and qualities, which have so far been regarded as peripheral, increases creativity, enhances the power of innovation and creating a more sustainable city in all aspects.

APPROACH

The work of TAOUC rests firmly on the solid foundation of quality improvement and the principles of managing and driving improvement in complex adaptive systems¹².

In addition to the below described strategies, methods and activities we have driven a continuous dialogue and intensive efforts based on a small scale testing, interdisciplinary meetings that create perspective clashes throughout the work.

It is through the doing, and the experience of the doing, that we have seen the best results and the support to sustainable development. It is by examining the boundaries of innovation, and to be brave enough to fail (which we also experienced), that we have gained success. The ongoing talks and the reflective learning are invaluable.

STRATEGIES

The four strategies of TAOUC that have been developed iteratively throughout the work are:

- **Responsibility and sustainability** – we rely on the credibility and confidence of the citizens of Nacka, we need to be able to defend all our projects and tests as responsible and sustainable in all three aspects (ecological, social and financial)
- **Courage, creativity and innovation** – throughout TAOUC and the work with urban development we need to continually challenge our way of working and dare to try our new methods, tools and ideas
- **Co-creation and interaction** – the success of Nacka City is not created in the City hall, it is created during interplay between different actors in Nacka. We have to cooperate and co-create with the citizens, businesses, developers, organizations, schools etc. This is based on the vision and values of the municipality of Nacka.
- **Welcoming under construction** – the urban development in Nacka City will be intense during the following 15-20 years, 14 000 apartments, 10 000 workplaces, three metro stations and a whole lot of infrastructure, schools, pre-schools, care, culture, etc and throughout the process we need to make Nacka a nice place to live and work.

EXAMPLES OF MULTI INTELLIGENT METHODS AND ACTIVITIES

Through the descriptions of examples of activities and methods that we have developed in TAOUC we hope to create a deeper understanding of the innovation (please see hyperlinks for pictures, short movies and more information):

- **["VISION WORKSHOP" \(Visionsverkstaden\)](#)** - a mobile platform for dialogue between officials, citizens and politicians about the future city in Nacka. The "Vision Workshop" was in place for three weeks in Nacka Forum, two weeks in Sickla Köp kvarter and each one full day at the Entrepreneurial Fair and Youth Fair. Parts of the "Vision Workshop" also stood in the town hall from December 13 to February 2014. Over 5,000 citizens were by "Vision Workshop" contributing to the shaping of the future vision for Nacka. Many came to the town hall just to make a virtual flight over the Nacka - an interactive part of the "Vision Workshop".
- **["VISION BOX"](#)** an artistically designed "light box" is used in workshops in the process of developing the vision for the future Nacka city.

---

¹ Palmberg, K. (2009), "Complex adaptive systems as metaphors for organizational management", The Learning Organization, Vol. 16 No. 6, pp. 483-498

² Palmberg, K. and Garvare, R. (2006), "Sustained quality management: how to receive the Swedish quality award twice", International Journal of Quality & Reliability Management, Vol. 23 No. 1, pp. 42-59

- **THE MANAGEMENT TEAM DANCE AND RAP THE VISION** - led by professional artists. Berit Hauge led a workshop in "dance of life". The six time champion street dance Mario Amigo led a workshop in street dance. The purpose was translating intellectual reasoning and words on paper into physical movement and feeling. The vision was also translated by the management to a rap text supported by pro rap artist KIKO. This is one example of [several initiatives](#) to support the management team and [leaders of Nacka municipality](#).
- **[KVARNHOLMEN UNDER CONSTRUCTION](#)** – during the building period of Kvarnholmen the municipality and the developer KUAB have cooperated on giving creative actors and organizations access to buildings and land. During the summer a music festival, clubs, cafes, a gallery, a [magic garden](#) for kids etc. took place on Kvarnholmen. The result during the summer of 2014 was 20 000 visitors, an increase of web traffic of 60 % and publicity worth 2,2 MSEK. A great example of cooperation with developers and the creative community.
- **["FIND YOUR WAY TO THE NATURE IN SICKLA"](#)** is one of the initiatives that emerged from the municipality's collaboration with creative skills to new approaches to urban planning. In this project, the landscape architects Horn.Uggla walked, had coffee and talked to [nature lovers](#), [retirees](#), dog owners and [children in first and third grade](#) - all to capture the knowledge and wishes about their favorite streets and what hinders and interferes with pedestrians on the western part of Nacka City. Resulting in a temporary photo wall.
- **[MOVEMENTS THROUGH SKVALTAN](#)** - [skills from three different disciplines: a dancer, a sculptor and light artist](#) was commissioned to explore the possibilities and the identity of the area of Skvaltán - in dialogue with citizens. Desirable was to achieve clarity and / or formulated new perspective on the presumed site potential and in the current situation invisible traits. Could the creative skills in dialogue with the residents see and reveal something that the municipality had not seen or knew?
- **KOLIBRI** - [Collaborative design processes at Kvarnholmen](#), a part of the development of Nacka city, in major transformation and the area will be in under construction over quite a long time. Creative design skills are used to open up a dialogue with the residents of the place and start a joint creative process. The aim is to work with the residents to explore and design three locations that can serve as "oases in the construction chaos."
- **[SICKLA SCHOOLYARD](#)** - An area in need a real boost, and where artists in collaboration with committed students (year 1-6) and local residents to develop the schoolyard to a common meeting place for activity and recreation.
- **NYA GATAN / THE NEW STREET** - a creative way to explore the development of Nacka city in interaction with Nacka residents. [Two large artistic and innovative facades](#) (7 x 4 meters) have been mounted near the town hall – a central part of the city. New street illustrates the future city of Nacka in an exciting and playful manner while function as an open dialogue with Nacka citizens about the city to be at the same time. New street aims to be a kind of huge and organic slide show of the future city for the citizens to consider. During this fall citizens also have [contributed](#) with 100 creative proposals of their own through workshops and makers space. After an open vote 8 proposals will mounted up on New Street next to the two facades already in place.
- **A PLACE FOR EVERYONE** - the world's tallest person and the world's shortest person can meet outside Nacka Hall where the designers Erik Björk and Mattias Karlsson have combined to create an installation in the form of five chairs in different sizes. The installation is a result of a process with interviews with pedestrians at Nacka town hall.
- **["OUR IMAGE OF NACKA"](#)** - a photography course aimed at young Nacka citizens between 14-20 years and aims to find out what young people think, think and feel about today's Nacka and want more of in the future. The method is photography and social media and lead by professional photographers.
- **[KICK-OFF FOR DEVELOPERS](#)** – gathered 150 developers and architects who wanted to

know more about Nacka's vision and future land allocation. Many of the construction and architectural industry's decision makers took part in presentations on future needs of citizens, approaches for place making and innovation in urban development.

- **MULTIDISCIPLINARY SEMINAR SERIES** – a series of thematic seminars targeted at developers, artists, architects and officials in urban development, which aims to create meetings and exchanges across sectors and disciplines for greater creativity and innovation rate. How do we build a community and not just cities?
- **COMPETITION FOR SCHOOLS** – an open competition on the future city of Nacka where held for all schools in Nacka, of which seven participated. The result was an exhibition at the town hall in connection with the town council.
- **WORKSHOPS WITH ARTISTS** with the purpose to spread information on TAOUC and include local and regional artists. One of the results was ideas that are now implemented in the organization. The workshops were also combined with a visit of the mayor of Nacka, see <http://www.youtube.com/watch?v=CxhuX8xg-TA>
- **INTERNS AND MASTER STUDENTS** – systematic use of students to widen our perspectives and methods.
- **“YOUNG INFLUENCE” (Ungt inflytande)** - Instead of a traditional holiday work high school students receive education of the UN child convention and work with creative development processes to solve assignments in the Nacka municipality. This year four groups worked with different dimensions of Nacka city.
- **FUNDING FOR INNOVATIVE APPROACHES** – The project of TAOUC has received funds from both Vinnova and Tillväxtverket for different innovative activities.
- **CREATIVE EUROPE** – an international cooperation has resulted in an application for EU funding for an international version of TAOUC with Nacka as lead partner.
- **PERSONAL INTERVIEWS** with senior managers and leading politicians gather perspectives and open up dialogue on the issues affecting TAOUC. This creates an instant connection, dialogue and assures the awareness of priorities of the organization.
- **COMPETENCE DEVELOPMENT AND BENCHMARKING** – trips both in the Stockholm area and to [Copenhagen/Malmö](#) has been performed to gather [inspiration](#) and benchmark with other cities on urban development. Selected politicians and directors have participated in several of these activities [to increase their competence and insights on urban development](#).
- **CREATIVE LEADERSHIP COACHING** - Exploration of what happens when an artist with coaching skills meet managers and leaders in the municipality.
- **TO INCLUDE THE WHOLE PERSON IN THE URBAN DEVELOPMENT** - a workshop for employees of the municipality seeking to broaden and deepen the discourse on urban development in Nacka, and to increase knowledge about how to work in order to achieve better results - which also includes the whole person.
- **SUPERVISED CROSS-GROUPS** - Nacka decided in 2009 on a strategy for the development of the city called "Open Art". It deals with an ambition to make the entire city into a work of art. For it to become a reality, we want to increase the skills internally about what to do. What methods are there? How can we work together? Employees who work with urban development in Nacka municipality was given a chance to develop in the area of arts and culture by participating in guided cross-groups.
- **COMPETENCE DEVELOPMENT ON COMPLEXITY** – on different levels in the organization lectures has been held on how to manage and drive improvement in complexity. Also personal coaching on complexity and facilitation skills.
- **COORDINATION MEETINGS** – every other week short lunch meetings gather the most involved managers and coworkers within TAOUC to keep everyone updated on the

progress of activities on different levels. The meetings and the agenda is open.

- **STEERING COMMITTEE** – the management team of Nacka municipality (stadsdirektörens ledningsgrupp) has acted as steering committee for TAOUC
- **ARTISTIC COUNCIL MEETINGS** - a group of seven professional artists has met regularly, sometimes accompanied by reference group and employees of the municipality.
- **REFERENCE GROUP MEETINGS** of six well-known names in the field of urban development in the region met regularly with artistic council and invited employees of the municipality.
- **WORK MEETINGS** – The founders of TAOUC (urban development strategist Klara Palmberg Broryd and project leader Katarina Fredrika) has been using regular reflective sessions to create learning and then spread the knowledge throughout the organization.
- **COMMUNICATION** – we have used multiple channels to communicate the process and results of TAOUC: a blog (<http://blogg.nacka.se/nackabyggerstad/>), twitter (@nackabyggerstad), youtube (<https://www.youtube.com/user/nackakommun>), newsletter, internal and external workshops and information meetings etc.
- **EXTERNAL LECTURES** both locally, regionally and nationally to spread the strategies and methods of TAOUC, as well as mirroring our own work through the eyes of others. For example [Almedalen](#), MIPIM, Business Arena Stockholm and several [conferences](#).

EXAMPLES OF RESULTS ON DIFFERENT LEVELS IN THE SYSTEM

Since the perception of what is possible has expanded, the capacity of creating new ways forward and the level of courage needed to make it happen has increased.

- **OFFICIALS** / Emma Färje Jones, one of Nackas urban planners, just recently suggested a new multi intelligent working method for developing parks and public space where different departments within the municipality will work together with both citizens and artists. A shift from parallell and separate excluding processes to a more holistic, fun and including one.
- **POLITICIANS** / This fall there was election in Sweden. In the new municipal political program which describes how and what to do within the next 4 years, "The art of urban creation" is implemented under the chapter "management and development" as an important part of how Nacka will work with the development of Nacka city.
- **CITIZENS** / 5000 citizens, equivalent to 5% of the total population, in a very concrete and direct way contributed to the vision for the city of Nacka that was developed during the last year, which was set by the policy in February this year. That is higher figure than benchmarks nationally and internationally. Since the citizens also are beginning to see the result of their input and contribution and of what is possible, the commitment, creativity and pride of being a part of Nacka is increasing. We measure that though an increasing number of creative ideas coming from citizens and the number of participants in different creative activities.
- **ARTISTS** / As a consequence the working field for artists have expanded. That is measured by the number of artists included early in the planning processes, participating in multi skilled teams and contributing to a more vivid city landscape. Artists working within the field of urban development are now not only delivering public art but also new perspectives - expanding not only themselves but also the group of the established engineer based planners and developers.
- **SYSTEM** / The urban development system in itself is beginning to shift. For instance in the new guidelines from detailed planning: *"Some land shall be provided free of defined use. Oversized or deliberately saved surfaces allow for unforeseen possibilities, casual activities and events."* We call this "blind spots" in urban development - a system giving room and space for the unexpected.

Tack! vi har fått 203 inspirationsbilder på hus från Nackabor i alla åldrar. I vår kommer några av dem röstas fram som fasader på Nya gatan i Vikdalsrondellen. Läs mer på nacka.se/stad

Läs mer på nacka.se/stad eller dela på **#NackaStad**

NACKA
KOMMUN

Hon vill skapa staden ur konst

NACKA Mitt i Nackas stadsbygge på Sicklaön står konstnären Katarina Fredrika. Hennes uppgift är att spränga gränser för hur allt kan byggas. En dansare har gjort en konstnärlig platsanalys, och en kranbilsbalett ska bli ett stöd under byggtiden.

Katarina Fredrika kom in i stadshuset på våren förra året. Vid sidan om kommunens stadsbyggnadsingenjörer och planerare är uppdraget att få in all form av kultur och kreativitet i arbetet.

– När jag och stadsutvecklingsstrategen Klara Palmberg-Broryd började jobba var det en ingenjör och en konstnär som möttes. Tidigare har jag jobbat ganska ensam med de här idéerna, men nu har det uppstått en kärleksrelation i arbetslivet mellan oss, säger Katarina Fredrika.

Hon kallar sig både konstnär och entreprenör. Hon är utbildad konstnär och arbetade med plats-specifika installationer och arkitektur. Men en utställning 2004 blev ett avbrott.

Bara månader innan tsu-

Katarina Fredrika ska se till att konst, kreativitet blir en naturlig del av Nackas bygge av en ny stad. FOTO: NADIA ENEDAHL

namin i sydostasien ställde hon ut en "flod" på ett galleri, där människor flöt fram.

– Det var skrämmande att

det var så likt tsunamin. Jag har hög perception, men det blev svårt att mäka med.

Upplevelsen gjorde att hon lämnade konsten och arbetade som organisationsutvecklare i näringslivet.

– Det är de senaste åren jag återvänt till konsten.

Från periferi till centrum

Hon har arbetat i stadsbyggnadsprojekt i liten skala i Stockholm och Lin-

köping, men att som nu i Nacka arbeta under tre år med att hitta kreativa sätt att engagera medborgarna i stadsbyggnandet och att få kommunens tjänstemän att tänka utanför ramarna, är nytt i Sverige.

– Sådant här har fått finnas i periferin på andra håll, men i Nacka börjar ett nytt sätt att tänka genomsyra hela arbetet. Nu kommer folk till mig med nya idéer, säger hon.

Hennes mål är att tjänstemännen inte ska vara de som hittar alla svar, utan att de blir "guider" för medborgare och andra aktörer att förverkliga sina idéer. Till exempel kommer flera platser i planen för centrala Nacka (se sidorna åtta och nio) kanske inte sparas som "blinda fläckar", som de boende senare kan vara med att utforma.

På Kvarnholmen finns redan en sådan plats, där boende är med och utformar ett "gemensamt vardagsrum" under hösten, i projektet Kolibri.

– Det folk vill ha är gemensamma rum, där man kan mötas över ålders- och kulturgränser.

Från meditation till balett

Bland de aktiviteter Katarina Fredrika tillfört hittills finns en meditationsresa till Nacka förra året, liksom de flygturer som man kunde göra liggandes på bänkar i bland annat Sickla köp kvarter.

I vår blir det kranbilsbalett. Varför?

»Kreativitet kan leda till innovationer som senare blir faktiska resultat på marknaden.«

– Under byggtiden kommer det att byggas överallt och det kommer många att tycka blir jobbigt. I baletten ska en tornkran och åtta kranbilar röra sig utifrån en koreografi och till musik. Det blir en profylaktisk stadsutveckling. När man senare möter byggkranar som kan vara störande har man redan ett minne av att kranar också kan vara något vackert.

Aktiviteterna hon ligger bakom bygger på fyra strategier. De kan ha att göra med mod och att släppa loss kreativitet. Det kan vara kreativa sätt att få många att göra saker tillsammans. Det kan också vara att något händer under byggtiden. Makaroni på Kvarnholmen, är ett exempel på det sistnämnda, se ovan.

"Kropp, själ och ande"

Katarina Fredrikas arbete handlar mycket om att ing-

enting ska stanna vid att vara ord, och att bryta invanda tankemönster.

– Det har varit en ny erfarenhet för många i kommunen, säger hon och beskriver de stora ögon som stadsbyggnadsingenjörer gjort när en analys av en utbyggnad i Skvaltån gjordes av en dansare.

– Jag jobbar med känslor och multiintelligenta metoder, inte bara matematik och språk. Vi är både kropp, själ och ande och kan nå ett språk bortom orden. Ökad kreativitet kan leda till innovationer som senare blir faktiska resultat på marknaden.

Hittills är det bildkonstnärer, skulptörer och dansare som Katarina Fredrika engagerat i olika uppgifter. Musiker och skådespelare kan det bli framöver.

– Det viktiga är att det är personer som förstår att det handlar om att få andra att

Konsten att skapa stad

Vision verkstad med virtuell flygtur över Nacka.

Nackas direktörer har fått översätta visionen om det nya Nacka i street dance. Magisk trädgård och en festival på Kvarnholmen.

Naturen i Sickla. En fotovägg som visats i tunneln vid Nacka station.

En ljuskonstnär, en skulptör och en dansare har fått ta fram visioner för Skvaltånområdet.

Nya gatan – fasader vid Vikdalsvägen.

Projektet får stöd av Vinnova.

delta, säger hon

Framöver ska idéerna också planteras hos kommunens kommande byggherrar.

LENNART SPETZ

INBJUDAN TILL KONSTEN ATT SKAPA STAD

TEMA / Under-tiden-aktiviteter och attraktivitet - javisst! Men vem ska betala för en levande stad?

Som en respons på avgörande frågeställningar som lyftes under seminarium I i november – ”Hur bygger vi en gemenskap – inte bara städer”, fokuserar vi denna gång på alternativa finansieringsmodeller och potentiella och empiriska effekter av olika vägar. Hur tänker vi smart tillsammans?

Nacka kommun står inför en stor utmaning som kräver strategisk riktning, fördubblad takt i stadsbyggnadsprocessen, fortsatt dialog med Nackaborna och utveckling av innovativa arbetssätt tillsammans med våra byggentreprenörer och exploatörer. Alla vill vi utveckla en levande, själfull, hållbar och attraktiv stad. Men vad betyder det egentligen? Vad är en levande stadsdel 2030? Och vem ska egentligen betala? Vilka finansieringsmodeller finns det? Vem betalar priset för en död stadsdel? Vem betalar när vi bygger fel? Hur kan vi skapa och öka attraktiviteten i en stadsdel redan under byggtiden? Vågar vi tänka och agera för hållbarhet och vinst på lite längre sikt? Vad finns det för bevis för att det fungerar? What´s in it for me?

VÄLKOMMEN!

Konsten att skapa stad

Medvetenheten om de mervärden konsten, kulturen och kreativ kompetens kan skapa i stadsutveckling ökar. Modern forskning visar att föra in kreativ kompetens i samhällsstrukturer och företagsverksamheter ökar innovationstakten, stärker tillväxten och ökar möjligheterna till internationalisering. Konsten och kulturen betraktas inte längre bara som en lockande faktor utan anses stå i direkt samband med innovationsverksamheten, d.v.s. den spelar en avgörande roll i innovationsverksamhetens framgång.

Nacka stad ska vara en nära och nyskapande stadsdel. För att kunna vara nyskapande behöver vi utmana våra sätt att tänka och göra när vi bygger stad. Vi arbetar därför aktivt och medvetet med konst, kultur och konstnärlig kompetens som verktyg och resurser i stadsutvecklingens olika faser. Vi prövar nya metoder och modeller i syfte att skapa en levande stad där människor trivs och mår bra. Detta sker inom ramen för projekt ”Konsten att skapa stad”. Projektet har ambitionen att öka innovationstakten och handlar om såväl arbetssätt, metoder, modeller och processer som yttre fysisk manifestation av platser och arkitektur.

Målet är att få fram, visa på och sprida kunskap om var, hur och när konst, kultur och kreativ kompetens kan spela en roll i utvecklingen av Nacka stad. ”Konsten att skapa stad” vilar på ett system av fyra strategier: Ansvarfullt och hållbart; Mod, kreativitet och innovation; Tillsammans i samspel; Välkommande under tiden.

”Konsten att skapa stad” medfinansieras av Vinnova.

SEMINARIE 2

När: Onsdag 28 januari kl 12-15. Vi bjuder på lunch.

För vem: Byggentreprenörer, exploatörer, arkitekter, konstnärer och andra kreatörer, byråkrater som arbetar med stadsutveckling. Seminariet vänder sig till aktörer i hela Stockholmsregionen inom både privat, offentlig och ideell sektor.

Var: NAV, Dieselvekstan, Markusplatsen 17, Sickla

Kostnad: Seminariet är kostnadsfritt

Anmälan och frågor: Katarina Fredrika, katarina.fredrika@nacka.se, 0723 -122 655

Sista anmälningsdag: Fredag 23 jan. Meddela också om du önskar specialkost.

OBS: Programmet drar igång redan under lunchen, så kom i tid.

PROGRAM

- **Finansieringsmodeller för en levande stad. Hur skapar vi win-win?**

Levande stad? Finansieringsalternativ? Kort introduktion och omvärldsspaning. Medverkande: Bastian Vreede projektledare mark- och exploatering, Therese Rosberg exploateringsingenjör, Klara Palmberg-Broryd stadsutvecklingsstrateg, Katarina Fredrika projektledare ”Konsten att skapa stad”, Daniel Lundqvist verksamhetsledare NAV, m fl från Nacka Kommun.

- **Dialog i tvärgrupper. Vad betyder det här för oss? Hur kan vi göra? Vad gör ni?**

- **På vilka grunder tar vi våra investeringsbeslut? Perspektiv och berättelser.**

Dialog och interaktiv föreställning med skådespelare från Teater X. ”Med spontanitet, lyhördhet och respekt för varje människas unika berättelse kan playbactheater skapa ett möte mellan människor som är sällsynt i teatern. Alla har vi något att berätta, och ofta känner vi igen oss i varandras berättelser. I playbactheater ryms både roliga, allvarsamma, pinsamma, sorgliga, vackra, dråpliga och äventyrliga minnen. Den personliga berättelsen gör det allmänmännliga nära och levande. Den konstnärliga gestaltningen skapar gemenskap och delad upplevelse.”

- **Öppen frågestund och avslut**

KOMMANDE SEMINARIUM

Seminarie 3

Torsdag 5 mars kl 12-15

TEMA / Vad betyder det för staden när livet blir större än arbetslivet?

Seminarie 4

Torsdag 16 april kl 12-15

TEMA / Stadsutveckling genom maker-space och open-source. Varför då? Hur funkar det?

Seminarie 5

Onsdag 27 maj kl 12-15

TEMA / Ej bestämt.

Seminarium 2
KONSTEN ATT SKAPA STAD – 28 jan 2015
Dieselverkstan, NAV

*”Under-tiden-aktiviteter och attraktivitet – javisst!
Men vem ska betala för en levande stad?”*

Bakgrund

Ca 65 exploatörer, kreatörer, arkitekter och tjänstepersoner från olika kommuner kom till seminariet på NAV, Dieselverkstaden onsdag den 28 januari. Seminariet var en respons på avgörande frågeställningar som lyftes under det inledande seminariet i serien i november 2014, som kortfattat kan beskrivas som utmaningar kring kopplingarna mellan social och ekonomisk hållbarhet. Nacka kommun vill utforska olika möjligheter tillsammans med alla berörda parter - baserat på en angelägenhet och ambition att hålla en öppen dialog och skapa ett konstruktivt samspel för smarta lösningar.

Nacka står inför en stor utmaning som kräver strategisk riktning, fördubblad takt i stadsbyggnadsprocessen, fortsatt dialog med Nackaborna och utveckling av innovativa arbetssätt tillsammans med våra byggentreprenörer och exploatörer. Alla vill vi utveckla en levande, själfull, hållbar och attraktiv stad. Men vad betyder det egentligen, och hur behöver vi vidga våra perspektiv för att uppnå visionen för Nacka stad – nära och nyskapande? Seminariet fokuserade på att belysa olika finansieringsmodeller. Projektledare Bastian Vreede på mark och exploatering, Nacka kommun, föreläste om Nackas tankar och perspektiv.

Som stöd i processen under seminariet fanns Teater X med moderator Pontus i spetsen. Teater X arbetar med playbackteater, som bland annat syftar till att med konstnärliga verktyg flytta dialogen till djupare och mer mellanmännisklig plats – även i frågor som är svåra och komplexa. www.teaterx.se

Olika finanseringsalternativ

- Exploatörer betalar via avtal med kommunen
- Medborgarna betalar vi skattsedeln
- Exploatörer betalar vi egna initiativ
- Sponsring från näringsliv eller det offentliga
- Mecenater som vill ge tillbaka
- Crowdfunding (ref www.crowdculture.se)
- En blandning av ovan

Vi kan via avtal tvinga de som bygger här att avsätta en del av priset till konst- och kulturinsatser av olika karaktär i staden - brukar inte vara så populärt hos det privata.

Vi kan ta pengarna från skatten – oftast inte så populärt hos väljare och politiker

Exploatörerna kan köra helt egna race som förhoppningsvis blir bra och gynnar helheten och är i linje med den övergripande ambitionen. Kan bli kanon - men svårt att räkna med - precis som det är svårt att räkna med sponsring eller att välvilliga mecenater träder fram.

Crowdfunding ser vi i Nacka positivt på att utforska. Stockholm har provat www.crowdculture.se

Hur vill vi att det ska gå till?

- Öppenhet och mångfald
- Tro på människors (företags) förmåga och vilja att ta ansvar
- Delad ambition att göra något riktigt bra
- Frivillighet (obligatorisk)!
- Vilka vi vill ska bygga Nacka Stad

I Nacka värnar vår vision och våra grundläggande värderingar. Vi försöker leva som vi lär. Vi har satt upp ambitiösa mål för vårt stadsbyggande och vill göra vårt yttersta för att se till att det blir så bra som visionen pekar på. Vi vill inte bygga Nacka stad ihop med vem som helst – utan ihop med de bästa branschen har att erbjuda, ihop med dom som verkligen vill något mera, dom som vill lämna efter sig något att vara stolta över!

Och - vi vill att de ska vilja helt av sig själva – att det finns en inre drivkraft och egen medvetenhet i frågorna. Vi vill jobba utifrån principen att alla som är med och bygger vår stad kan och vill. Vi vill att vi ska göra det här tillsammans!

Sunt förnuft!

- De som gynnas ska betala
- Olika typer av insatser kräver olika typer av ”finansiering”
- ”Skräp sjunker till botten”
- Kommunen sitter alltid på ”Svarte Petter” gentemot allmänheten

Betala behöver inte alltid betyda "sätt in x kronor på konto y". Betala kan också vara att stå för samordningen, upplåta en tomt under en viss tidsperiod, rita ett hus som är så fantastiskt att det är konst i sig självt mm.

Det vi vet är att de som absolut inte vill vara med på det här och inte vill vara med och skapa något bra gärna får bygga - men inte i Nacka. Och skulle det till äventyrs bli så att någon "sådan" ända bygger här - så vet vi i alla fall att det bara blir ett projekt.

Bolag kommer och går och har ytterst ansvar gentemot sina aktieägare. Kommunens yttersta ansvar är medborgarna, och det vi lovar folket det kommer de att hålla oss till svars för också.

Vilka gynnas då?

Om man då kokar ner allt det här så får man en formel som ser ut ungefär så här:
Vi gynnas allihop - därför ska vi alla vara med och betala!

- Fastighetsägare – ökad attraktivitet = ökade markvärden
- Exploatörer – ökad attraktivitet = ökade lägenhetspriser
- Kommunen – ökad attraktivitet = nöjdare väljare
- Medborgarna – Bättre ställe att bo/vara på

Så vem betalar då?

- Fastighetsägare
- Exploatörer
- Kommunen
- Sen får det gärna komma sponsorer, crowdfunding och mecenater - men det kan vi inte räkna med

Frågeställningar från seminariet

Nacka har höga ambitioner med staden. Behöver det kosta mer att hålla hög nivå genomgående i processen, eller handlar det mer om att tänka smart? Seminariet skapade många intressanta frågeställningar att arbeta vidare med:

- Hur vi ska kunna hålla hög nivå på arkitektur och gestaltning när Nacka använder sig av arkitekttävlingar, vilket leder till höga markpriser? *Måste hög nivå på arkitektur vara dyrt?*
- Förnuft och känsla? Ekonomisk och social hållbarhet. Hur förena?
- Levande Kvarnholmen är ett lyckat exempel - men då är det en enda stor fastighetsägare och exploatör. Hur ska vi göra på andra platser där flera olika fastighetsägare finns och ska se värdet i Konsten att skapa stad-insatser? *Exempel: KOLIBRI på Kvarnholmen - Exploatören finansierar genomförande/byggnation av parkleken som skapats via KOLIBRI-processen. Nacka kommun bekostar själva processen och professionella illustrationer av resultatet.*
- Hur ska Nacka påverka arkitekturen av husen? *Exempel: Nacka kommuns "Fundamenta" ska beaktas och vägleda gestaltningen. "Fundamenta" förväntas antas i sin slutliga form i kommunstyrelsen i mars.*

Medskapande och dialog i alla ära men det kostar ju pengar... Vad kan olika aktörer och investerare bidra med?

- Markanvisningen har en "öronmärkning" utrymme för "utvecklingsplatser". Små kvarter är ett problem. I större anvisningar lättare att skapa utrymme för dessa platser.
- En gemensam fond för ett avgränsat område (fastighetsägaren och kommunen lägger pengar i en gemensam pott)
- Hornsbergstrand – hur lyckades man med detta? Hur blev det levande så fort?
- Arkitekter har en massa idéer om konstnärlig gestaltning. Finns oftast inte med i programmet/beställningen. Hur hittar vi ekonomi och prioriterade medel för detta?
- Våga vara lite modigare och mer envisa! Arbeta för att alla ska se hela bilden.
- Alla behöver också ta sitt eget ansvar för helheten.

Slutligen: Det är viktigt att det sker en systematisering av dessa initiativ så att det blir lättare att ta dem för givna. Detta kräver samverkan mellan alla - kommunen, kreatörer, byggentreprenörer och arkitekter. Nacka arbetar under året intensivt med en systematisering av Konsten att skapa stad, som också kommer skapa ökad tydlighet för de aktörer som vill bygga Nacka stad tillsammans med kommunen och dess medborgare.

Inbjudan till öppet hus 25/1 2015 kl. 12-16

3X

KVARNHOLMEN
KUAB | KOLIBRI | MAKARONI

Välkommen på öppet hus i Makaronifabriken,
Kvarnholmsvägen 89 (fd Tre Kronors väg 34)
söndagen den 25 januari klockan 12-16.

På plats finns Kvarnholmen Utveckling, Nacka kommuns Kolibri-projekt och Makaroni konsthall. Det blir vernissage för Kolibri Kvarnholmen, information från oss på Kuab om Kvarnholmens utveckling under 2015, konstvisning och vi premiärjuder på mat från Kvarnholmens kommande foodtruck CK Chili.

Ta tillfället i akt att få svar på dina frågor och för en dialog med oss om utvecklingen av Kvarnholmen.

Välkommen!

VERNISAGE:

KOLIBRI KVARNHOLMEN

Hur blev det när boende på Kvarnholmen själva fick vara medskapande till två offentliga platser?

Under hösten 2014 möttes boende, konstnärer och stadsplanerare under sju workshopstillfällen för att ta fram konkreta förslag för hur två offentliga platser på Kvarnholmen skulle utformas. Ca 60 boende i åldrarna 4-80 år deltog i processen. Förslagen kommer att förverkligas framöver.

Med glädje bjuder vi nu in till vernissage för en utställning som visar både processen och resultatet. Kom och ta del av modeller, ritningar, illustrationer, intervjuer och magiska ögonblick. Kom och se en cool flygfilm där arkitekter, konstnärer och animerares översatt de boendes förslag digitalt. Kom och träffa de boende bakom förslagen – och kom och snacka om Konsten att skapa stad och medskapande med oss!

Vad: Vernissage av resultatet från

KOLIBRI på Kvarnholmen

När: Söndag 25 januari, kl 12-16,
invigningstal kl 13

Var: Makaronifabriken
Kvarnholmsvägen 89
(fd Tre Kronors väg 34)
Kvarnholmen

Vem: Alla intresserade

Frågor: Katarina Fredrika, projektledare,
0723-122 655,
katarina.fredrika@nacka.se

Utställningen har även öppet kl 12-16:
lördag 31 januari, söndag 1 februari,
lördag 7 februari och söndag 8 februari.

Välkommen!

Vi vill att Nackabor och alla andra som verkar i Nacka ska vara aktiva och delaktiga när Nacka bygger stad. Vi hoppas att stolthet och engagemang ska prägla processen när vi bygger stad tillsammans. För att kunna vara nyskapande behöver vi utmana våra sätt att tänka och göra när vi bygger stad. Vi arbetar därför aktivt och medvetet med konst, kultur och konstnärlig kompetens som verktyg och resurser i stadsutvecklingens olika faser. Vi provar och utvecklar nya metoder och modeller i syfte att skapa en levande stad där människor trivs och mår bra. Kollaborativ gestaltning – KOLIBRI – är en sådan metod.

LÄGESRAPPORT

Konsten att skapa stad

2015-03-10

Pernilla Svenningsson

Sammanfattning

Nacka bygger stad enligt visionen nära och nyskapande. Det innebär bland annat att vi vill öka innovationstakten och utmana vårt traditionella sätt att tänka och göra inom stadsutvecklingen. Det handlar också om att testa nya arbetssätt, metoder, modeller och processer i syfte att skapa en levande stad där människor trivs och mår bra. Vi vill att Nackaborna ska känna sig delaktiga och engagerade när vi bygger stad tillsammans.

Inom ramen för projekt "Konsten att skapa stad" utforskar Nacka kommun hur konst, kultur och konstnärlig kompetens kan få en ny och starkare roll inom stadsutvecklingen. Medvetenheten om de mervärden konsten, kulturen och kreativ kompetens kan skapa i stadsutveckling ökar. Modern forskning visar att kreativ kompetens i samhällsstrukturer och företagsverksamheter ökar innovationstakten och tillväxten stärks. Konsten och kulturen betraktas inte längre bara som en lockande faktor utan har en avgörande roll för innovationsverksamheten.

Vi har den uppfattning att kreativa miljöer och kulturella aktiviteter kan medföra omfattande fördelar och att kreativa platser leder till att människor trivs och känner sig trygga. Medvetenheten om sambandet mellan kulturellt kapital och stadsekonomi har också ökat. I Konsten att skapa stad arbetar vi för att öka medskapandet och förbättra medborgardialoger genom att använda konst, kultur och konstnärlig kompetens som kommunikationsverktyg och resurser med förnyande perspektiv.

Nacka kommun har dialog som ett av sina 8 övergripande mål. Även i det nya majoritetsprogrammet för kommande mandatperiod lyfts också vikten av dialog och medskapande med civilsamhället. *"Vi strävar efter att kontinuerligt utveckla dialogen mellan medborgare och kommun och vi vill pröva nya former för medborgarinflytande, t ex i stadsplaneringen och i utvecklingen av de lokala centrumområdena"*

Under 2013-14 har Nacka kommun i mindre skala testat olika metoder för att skapa dialog och medskapande tillsammans med Nackaborna. Projektledare för Konsten att skapa stad är konstnären Katarina Fredrika.

Här följer en sammanfattning över vilka projekt som genomförts och en kvalitativ utvärdering av respektive projekt.

Nacka kommun
Pernilla Svenningsson

Innehållsförteckning

I	Projekten.....	4
I.1	Visionsverkstad.....	4
I.2	Rap med ledningsgruppen.....	4
I.3	Fotokurs för unga Nackabor.....	5
I.4	En plats för alla.....	6
I.5	Rörelserna i Skvaltanstråket.....	6
I.6	Miljön på Sickla skoltomt.....	8
I.7	Hitta till naturen i Sickla.....	8
I.8	Handledda tvärgrupper.....	9
I.9	Levande Kvarnholmen.....	9
I.10	Kolibri på Kvarnholmen.....	10
I.11	Nya gatan.....	11
I.12	Seminarie serie för byggherrar och konstnärer.....	12
2	Sammanfattning av Konsten att skapa stad.....	12
3	Slutsatser.....	13

I Projekten

I.1 Visionsverkstad

Under några veckor hösten 2013 fanns tjänstemän och politiker på plats i den interaktiva utställningen ”Visionsverkstaden” i Sickla köp kvarter och Nacka Forum för att prata med Nackabor och samla in tankar om den framtida staden i Nacka. Över 5 000 Nackabor besökte Visionsverkstaden och cirka 900 tjänstemän, elever, företagare, seniorer och politiker deltog i olika workshops. Resultatet av dialogen är grunden för visionen ”nära och nyskapande” som antogs av kommunstyrelsen i februari 2014. Visionen ska vara vägledande när Nacka bygger stad.

Målet var att i dialog med Nackaborna få fram den vision som ska vara vägledande när vi bygger Nacka stad.

Resultatet

Visionsverkstaden besöktes av 5000 Nackabor och resulterade i den vision som nu är vägledande när vi bygger Nacka stad.

Risker

Varje gång kommunen provar nya metoder följs detta av ett ifrågasättande. I synnerhet när de metoder som används inte endast är siffror och ord. Risken är att medborgare och andra inte ser nyttan med att lägga ekonomiska medel på konstnärlig kompetens som resurser för nya processer och metoder, när äldreboenden och daghem har grundläggande behov som inte är tillfredsställda.

Slutresultat

Att möta 5000 Nackabor, under en begränsad tid, och ta del av deras tankar kring hur de vill ha framtidens Nacka stad har varit värdefullt. De människor som besökt Visionsverkstaden har representerat olika nationaliteter, åldrar, kön och sociala grupper. Att ha visionsverkstaden i de två stora köpcentren i Nacka som har ett naturligt flöde har skapat denna blandning av Nackabor. Ett lyckat projekt.

I.2 Rap med ledningsgruppen

I december 2013 började visionsarbetet för Nacka stad närma sig sitt slut. Ett flertal textdokument och ord fanns framtagna som beskrev visionen i ord och siffror. För att fördjupa förståelsen och öka känslan inför det kommande arbetet arrangerade Konsten att skapa stad en eftermiddag för ledningsgruppen i kommunen, ca 20 personer inklusive stadsdirektören. Tillsammans med två dansare och en rappare fick de översätta visionen i streetdance, så kallad livsdans och rapp. Till exempel, hur ser tät och blandad ut i streetdance, och hur känns det? Hur ser nyskapande ut som livsdans, eller hur låter en rappad text om visionen?

Målet med detta var att internt inom ledningsgruppen öka förståelsen för visionen.

Resultatet blev en ökad förståelse för visionen hos ledningsgruppen, vilket också var målet.

1.3 Fotokurs för unga Nackabor

Nacka kommun vill veta vad unga Nackabor tycker om i dagens Nacka och vad de vill se mer av i framtiden. Under ledning av professionella fotografer, Alvaro Campo och Patrik Engquist gavs 14-20 åringar i Nacka möjlighet att vid tre tillfällen gå en fotokurs och utveckla sig som fotografer. Nacka kommun erbjöd kursen kostnadsfritt för deltagarna, som i utbyte gav Nacka kommun tillgång till bilderna. Bilderna skulle senare visas i en fotoutställning och på så sätt bidra till utvecklingen när Nacka bygger stad. Detta gjordes i samarbete med Dieselverkstaden, Henriksdals fritidsgård, Nacka konsthall och Fotoavdelningen.

Målet var att få fram 200 bilder som speglar vad unga Nackaborna tycker, tänker och känner. Fotografierna skulle visa områden, platser och byggnader som deltagarna vill se mer av i framtiden och även vad man inte vill se i framtiden. Vad är fint? Vad är fult? Deltagarantalet ska vara minst 30 ungdomar mellan 14-20 år.

Resultat

Trots gemensamma marknadsföringsinsatser från Nacka kommun, Dieselverkstaden och Henriksdals fritidsgård anmälde sig endast 18 ungdomar till kursen. Av dessa kom 11 ungdomar till kurstillfälle 1 av 3. Kurstillfälle 2-3 hade endast 3 deltagare. Det levererades endast 20 bilder, vilket tyvärr omöjliggjorde en fotoutställning.

Risker

Lågt deltagande ger inte en representativ bild av vad unga Nackabor vill se i Nacka stad. För få bilder ger inget underlag för en fotoutställning.

Slutbedömning

Nacka kommun gjorde två separata försök att ordna fotokurser för ungdomar i Nacka. Trots detta har intresset varit minimalt från ungdomarna.

Vår bedömning är att det inte finns underlag för fotokurser för ungdomar, åtminstone inte i prövat format. Troligen tycker de redan att de kan fotografera och ser inget behov av kurs enligt given modell. Vi har också bett deltagarna som anmält sig till kursen att besvara en enkät för att få reda på varför de inte fortsatte kursen, men tyvärr inte fått den besvarad.

I.4 En plats för alla

Våren 2014 fick Karlsson & Björk i uppdrag att skapa en inbjudande mötesplats utanför Nacka stadshus. Under några veckor fanns de på plats framför och runt Stadshuset för att iaktta och prata med de som rör sig kring platsen för att komma fram till vad de skulle skapa. Projektet finansierades av Innovativ kultur, varandemiljöföretaget Vivaldi och Nacka kommun.

Mål

Skapa en inbjudande mötesplats för de som jobbar i Stadshuset och även för de som besöker och som rör sig kring Nacka stadshus. En plats som attraherar en mångfald av människor – en plats för alla.

Resultat

Den 25 juni 2014 invigde Mats Gerdau installationen eller möbelgruppen ”plats för alla” där världens längsta och världens kortaste person kan mötas utanför Nacka stadshus. Den minsta stolen är byggd för att passa världens kortaste person och den största stolen ska passa världens längsta person. Formgivarna Erik Björk och Mattias Karlsson har tillsammans skapat en installation i form av fem stolar i olika storlek. Stolarna befinner sig i gränslandet mellan möbel och utsmyckning.

Risker

Inga risker

Slutbedömning

En plats för alla är en naturlig plats utanför stadshusets entré och används flitigt av alla. Den väcker intresse och lockar till möten, dessutom skapar den diskussioner och tankar kring de olika storlekarna. Den representerar även Nackas vision som nära och nyskapande. Ett lyckat projekt.

I.5 Rörelserna i Skvaltansstråket

Skvaltansstråket är en del av västra Sicklaön som kommer att få ny och tät bebyggelse när Nacka bygger stad. När Nacka får tunnelbana 2025 kommer det att bli ett naturligt stråk från Skvaltansstråket till tunnelbanans framtida entré bredvid Nacka Forum. Kommunens uppfattning har varit att området präglas av en otrygghet kvällstid. Det är relativt dåligt belyst med otydliga och till vissa delar svårtillgängliga transportsträckor för gång- och cykel. Skvaltansstråket har också uppfattats som identitetslöst. De arbetssätt som i dagsläget används leder snabbt in på tekniska lösningar, parkeringsnormer och byggrätter. Platsens själ och identitet ryms inte i processen. Därför testas ett nytt angreppssätt.

Gestaltningsskompetens från tre olika discipliner, en dansare, en skulptör och en ljuskonstnär fick i uppdrag att utforska Skvaltans identitet tillsammans i samspel med de boende på platsen. Under ett par veckor våren 2014 besökte konstnärerna, stadsplanerare och stadsarkitekt Skvaltans boende för att prata med de boende och även känna av områdets karaktär.

Målet var att hitta Skvaltans identitet och karaktär och involvera de boende i detta. Se om de konstnärliga kompetenserna i dialog med de boende kunde se och avslöja något som kommunen inte upptäckt. Tanken var också att se om det redan i dag går att förstärka det stråk som blir naturligt när tunnelbanan kommer till Nacka C. Tanken är att det som framkommer i projektet ska tas med när den nya detaljplanen för Skvaltans tas fram.

Resultat

De boende delade gärna med sig av sina tankar och funderingar. Det fanns en stolthet över att bo i Skvaltans och många talade om vikten att behålla mångfalden som råder idag, även i framtiden. Mångfalden är på många sätt det som skapar samhörighet och trivsel i Skvaltans. De boende välkomnade fler bostäder i området med var tydliga med vikten att värna om det gröna och den lekplats som ligger centralt i Skvaltans. De boende uppfattade inte området som otryggt utan i stället som en oas mitt i centrala Nackas puls. De boende talade om Skvaltans som ett område även om man uppfattade att det fanns ett stråk mot Nacka forum. Stråket får gärna förstärkas med caféer men inga restauranger, det skulle äventyra den trygghet som de boende känner i Skvaltans. Det var intressant och lärorikt att kommunens uppfattning om otrygghet var motsatt den uppfattning de boende hade.

Det hade behövts tydligare riktlinjer för de konstnärliga kompetenserna. Nu var det lite svävande och otydligt vad som förväntades av dem. Några av dem verkade ovana vid denna typ av gruppaktivitet och tog inte heller närvaron i Skvaltans på allvar. Samtidigt är det viktigt med en balansgång så att den konstnärliga kreativiteten inte hämmas med för strikta riktlinjer.

Risker

Många talade om vikten av att bevara den lilla skogen och lekplatsen i mitten av Skvaltans. Trots att de boende inte blivit lovade att deras önskemål kommer att tas med i detaljplaneprocessen finns en risk att de blir besvikna om skogen och lekplatsen försvinner när området förtätas.

Slutbedömning

De boende var engagerade och pratade gärna om Skvaltans. Det är lättare att få till en medborgardialog när man besöker de boende i deras egen miljö. Det lockar inte bara de mest engagerade att uttala sig. Nu nådde vi andra än de som skulle besöka ett samråd. Samtidigt är det lite oklart hur vi ska gå vidare med den information som samlats in, både från konstnärerna och stadsplanerarna. Det hade varit bra med tydligare riktlinjer för de konstnärliga kompetenserna om vad som förväntades av dem. Nacka kommun behöver vara tydliga med hur resultatet från konstnärerna ska tas till vara nu.

1.6 Miljön på Sickla skoltomt

Mitt emot Sickla köp kvarter ligger Sicklaskola. 500-600 barn vistas på skoltomten varje dag. Skoltomten är idag trist och grå med mycket asfalt. Eleverna på skolan har under flera år uttryckt starka behov av mer inspirerande och stimulerande utemiljö. Det handlar både om att fysiskt få röra sig, bli stimulerad mentalt men också om behov av några rofyllda platser.

Under våren 2014 inkom en skrivelse med konkreta förslag från elevrådet. Dessa förslag var resultatet av en process där klass 6 i ett första steg, arbetat med planering och gestaltning av skoltomten. Därefter har samtliga elever på skolan röstat fram de fem bästa förslagen. De flesta förslag innehöll: ”pizzagungor”, klätterställning, linbana, parkourbana, skaterink och klättrvägg.

Målet är att göra verklighet av elevernas förslag på en bättre skoltomt i samverkan med kommunens ambition att skapa en gemensam mötesplats även före och efter skoltid.

Resultat

Eleverna har lagt mycket tid och engagemang på att ta fram flera bra förslag på hur skoltomten kan utvecklas. Dessa har lämnats till Nacka kommun.

Risker

I dagsläget är framtiden för Sickla skoltomt oklar.

1.7 Hitta till naturen i Sickla

Två landskapsarkitekter promenerade med pensionärer, hundägare och barngrupper i området för att fånga upp kunskap och önskemål om vilka som är favoritstråken och vad som hindrar och stör fotgängare på västra Sicklaön. Området har många fina platser men det är väldigt svårt att hitta från den urbana köpquartersmiljön till naturen. Projektet resulterade i en temporär fotoutställning i gångtunneln vid Nacka station.

Skytningen är undermålig och flera av passagerna likaså. En kartläggning och analys för förbättring stråken är planerad. Nacka kommun har samarbetat med landskapsarkitekterna Horn.Uggla som specialiserat sig på kreativa medborgardialoger.

Målet var att kartlägga vilka stråk som behöver förbättras och var Nacka kommun behöver undanröja hinder för att människor lättare ska hitta till naturen i Sickla.

Resultat

Det var relativt lågt deltagande på promenaderna men desto högre kvalitet på samtalen och det som kom fram. Engagemanget hos de som deltog var också

stort. Det var intressant att se skillnaden i hur skoleleverna upplever och tar sig fram i naturen och pensionärerna. Där trapporna uppfattades som jobbiga hos de äldre uppfattade barnen dem som roliga

1.8 Handledda tvärgrupper

Nacka beslutade 2009 om en strategi för att utveckla staden som heter ”Öppna konsten”. Den handlar om en ambition att göra hela staden till ett konstverk. För att det ska bli verklighet vill vi öka kompetensen internt om HUR man gör. Vilka metoder finns det? Hur kan vi samverka? I arbetet med systempåverkan och systemskifte mot förnyade metoder är det viktigt att medarbetarna känner sig involverade. Medarbetare som arbetar med stadsutveckling i Nacka kommun gavs därför en möjlighet att utvecklas inom området konst och kultur genom att delta i handledda tvärgrupper som leddes av Katarina Fredrika.

1.9 Levande Kvarnholmen

Under sommaren 2014 gick startskottet för Levande Kvarnholmen. På Kvarnholmen byggs det för fullt redan nu och tanken har varit att göra Kvarnholmen till en levande plats även under byggtiden. Detta är ett samarbete mellan Nacka kommun och Kvarnholmen Utveckling AB. Nacka kommun har tillgängliggjort lokaler och platser som annars skulle stå tomma under byggtiden, fram till 2025. Under sommaren var det premiär för ett antal kultur-, mat och underhållningsverksamheter.

Den **Magiska trädgården** på Kvarnholmen var en plats för urban odling med en magisk lekplats och där barn kunde måla fågelholkar. Det fanns gungor och önsketräd. Under ledning av Amanda Larsson, grundare av Magiska trädgården hölls det workshops med fokus på hållbart och lekfullt stadsliv. Helgen den 8-9 september hölls det **Magiskt VM i Trädhusbygge**. Tävlingen anordnades av Magiska Barnarkitekter som vill öka barns inflytande i samhället. En tävling som lockade åtta Arkitektkontor att tävla. Vann gjorde Arkitektstudie Witte. Nacka kommuns stadsarkitekt var en av jurymedlemmarna som bestod av representanter inom arkitektur, hållbarhet, marknad och tre barn. **Den rosa husvagnen** bjöd på enchiladas och boule-SM. Även en sandstrand och dansbana fanns på plats under sommaren. **Äppelvillan** och **YARD-festivalen** lockade Stockholms unga vuxna att besöka ön. Slutligen så öppnades **Makaronifabriken** upp med konstnärsateljéer, galleri, art-shop och en öppen studie. Makaronifabriken har haft öppet även efter sommaren.

Målet har varit att skapa ett levande Kvarnholmen under byggtiden, detta i linje med flera av strategierna som Konsten att skapa stad vilar på:

- Mod, kreativitet och innovation
- Tillsammans i samspel.
- Välkomnande under tiden.

Ett annat mål var att hitta aktörer som redan nu kan bedriva verksamhet i området trots att det byggs så mycket.

Resultat

Kvarnholmen har under sommaren haft 20 000 besökare.

Trafiken på Kvarnholmen Utvecklings hemsida har ökat med 60 % under sommaren. Aktiviteterna på Kvarnholmen under sommaren 2014 har genererat minst 50 pressklipp.

Slutvärdering

Levande Kvarnholmen har visat att det går att skapa en välkomnande och levande plats även under byggtiden och att det är genomförbart tack vare samspel med andra. Effekterna av Levande Kvarnholmen är inte helt enkla att mäta men det är tydligt att effekterna är stora.

1.10 Kolibri på Kvarnholmen

Kvarnholmen är i stor omvandling och området kommer befinna sig i byggkaos över ganska lång tid. För att skapa oaser i byggkaoset har Nacka kommun upplåtit två offentliga platser på Kvarnholmen där boende själva tar fram konkreta förslag över hur de kan utformas.

Under hösten 2014 har de boende bjudits in till en serie om 7 workshops där de tillsammans med sina grannar utformat förslag på hur platserna, en gräsyta och en parkering på Kvarnholmen kan utformas. Barn och familjer har bjudits in särskilt till vissa workshops där barnperspektivet haft särskilt fokus. De boende har haft stöd i processen av konstnären Katarina Fredrika, projektledare för Magiska trädgårdar Amanda Larsson och medarbetare från parkenheten på Nacka kommun. I det här projektet har vi också samarbetat med KTH och Konstfack.

Målet har varit att tillsammans med de boende utforska och utforma två utpekade platser som kan fungera som ”Oaser i byggkaoset” och bli ett permanent offentligt rum. Ambitionen är att förverkliga förslagen med start sommaren 2016.

Resultat

Kolibri på Kvarnholmen har lockat många Kvarnholmsbor, deltagandet har under hela hösten varit högt, 60 personer mellan 3-80 år. Via en Facebook-grupp har boende som inte kunnat delta ändå haft möjlighet att följa projektet. Gruppen som träffats har visat ett stort engagemang och intresse för projektet. En bonus är att detta även skapat en samhörighet och gemenskap mellan nya och gamla Kvarnholmsbor.

Efter dialog med byggexploatören på platsen, KUAB/Kvarnholmen Utveckling AB, har en plan för genomförande tagits fram. I skrivande stund pågår projektering, med planerad byggstart hösten 2015 och planerat färdigställande av den första platsen sommaren 2016.

Risker

Det finns en risk att genomförandefasen försenas och att det då dröjer innan förslaget blir verklighet. Det är viktigt att detta genomförs i tid för att bibehålla det förtroende som finns mellan de boende och Nacka kommun. Detaljplanen har inte trätt i laga kraft i dagsläget och förslagen kan inte genomföras innan detaljplanen vunnit laga kraft.

Det finns också en risk att boende kan uppleva att deras egna förslag inte blir verklighet. Nu görs en bedömning över gruppens förslag som helhet och det som är genomförbart kommer att förverkligas.

Denna typ av medskapande och medborgardialog kan uppfattas som ett ”smörjmedel” och flytt av fokus så att Nacka kommun ska kunna göra andra tuffa förändringar där Nackaborna inte har samma möjlighet att påverka.

Slutbedömning

Ett lyckat projekt under förutsättning att resultatet verkställs under utsatt tid, dvs. 2016. Samarbetet mellan kommunen och deltagarna och dialog med byggexploatören har fungerat bra. En positiv anda har präglat projektet. Det har sannolikt skapat en samhörighet mellan nya och gamla Kvarnholmsbor.

1.11 Nya gatan

I centrala Nacka planeras cirka 4 600 nya bostäder, cirka 7 000 arbetsplatser, två tunnelbanestationer och en bussterminal. En överdäckning av väg 222 utreds. Nya gatan i Vikdalsrondellen är en fiktiv gata med syftet att kommunicera och gestalta visionen Nära och nyskapande på ett spännande och lekfullt sätt. På platsen står i skrivande stund två husfasader å 4 x 6,5 meter, skapade av kommunens planarkitekter Christian Rydberg och Emma Färje Jones. Fasaderna är tänkta som inspirationsbilder av den framtida staden som Nacka skapar i samspel med nackaborna.

Målet är att fler Nackabor ska känna till planerna på att bygga stad i Nacka och att fler ska känna ett positivt engagemang. Nya gatan väcker uppmärksamhet och signalerar den framtida staden. Nya gatan är ett sätt att göra Nackaborna delaktiga i diskussionen kring hur staden ska se ut och kännas.

Resultat

Under senhösten 2014 har Nackaborna fått skicka in sina inspirationsbilder. Över 200 bilder har kommit in, över hälften är bidrag från barn och ungdomar. Vid två tillfällen i oktober ordnades öppna workshops i Dieselverkstaden dit alla som ville fick skapa sina drömhus. I februari 2015 valde en jury ut 30 bilder som under våren går vidare till öppen omröstning. Jurydeltagarna var en mix av barn, ungdomar, konstnärer, tjänstemän, arkitekter och fastighetsägare. Fem vinnare kommer slutligen att röstas fram av Nackaborna och monteras på Nya gatan. En invigning är planerad under försommaren 2015.

1.12 Seminarieriserie för byggherrar och konstnärer

För att visionen ska bli verklighet och för att nya metoder skall få fäste, behöver Nacka kommun bygga en transparent dialog med de aktörer utanför kommunen som i samspel skall leverera resultat. Med start hösten 2014 inleddes därför en seminarieriserie med inledningsvis fem tillfällen som riktar sig till exploitörer, arkitekter, konstnärer och andra kreatörer samt tjänstepersoner som arbetar med stadsutveckling i Stockholmsregionen. Seminarierna har olika teman relaterat till de områden Konsten att skapa stad berör. Till exempel "Hur bygger vi en gemenskap, och inte bara städer?", "Attraktivitet och under-tiden-aktiviteter – javisst! Men vem ska betala för en levande stad?".

Målet med seminarieriserie för byggherrar och konstnärer är att bygga en transparent dialog med de aktörer utanför kommunen som i samspel ska leverera resultat.

Resultat

Seminarierna har varit uppskattade och runt 60 personer har deltagit vid varje tillfälle. Projektet pågår fortfarande.

2 Sammanfattning av Konsten att skapa stad

Konsten att skapa stad är en sammansmältning av fyra olika delar/infallsvinklar:

- Traditionella och etablerade metoder för stadsutveckling
- System- och förändringskompetens, och principer för att driva och leda utveckling i komplexa organisationer
- Konst, kultur och konstnärlig kompetens
- Medborgare som medskapare av den nya och framtida staden

Konsten att skapa stad vilar på ett system av fyra strategier:

- Ansvarsfullt och hållbart
- Mod, kreativitet och innovation
- Tillsammans i samspel
- Välkomnande under tiden

Aktiviteter och insatser inom ramen för Konsten att skapa stad är indelade tre kategorier:

- 1) Tillfälliga och kortvariga insatser såsom festivaler och evenemang av olika slag
- 2) Tillfälliga och lite längre insatser och aktiviteter såsom aktivering av tomma lokaler, pop-up-parker och andra installationer som kan fungera som inspiration eller "oaser i byggkaos"
- 3) Insatser som leder till en permanent installation av bestående karaktär såsom unika attraktiva målpunkter med konstnärlig höjd eller utveckling av offentliga platser genom aktivt medskapande av medborgare."

3 Slutsatser

En utmaning internt är att vända på den traditionella attityden till stadsutveckling. Tjänstepersoner behöver medverka till att förändra arbetssätten och metoderna för att utveckla Nacka stad, och det kan vara påfrestande och krävande för dem som arbetat väldigt många år enligt en etablerad och därmed trygg metod. Nya metoder och förnyelsearbete kan uppfattas som att ”Det är något som pågår där borta i periferin. Det berör inte mig.” Att kliva utanför komfortzonen och ge sig in i något okänt är en förmåga som relativt få har. Samspelet mellan olika enheter i kommunen behöver förbättras för ett bättre flöde. För att de förnyade arbetssätten skall få fäste ordentligt i organisationen krävs också en systematisering - principer, strukturer och flödesbeskrivningar behöver etableras.

Det gäller även att hitta fler sätt att samspela tillsammans med externa aktörer på ett gynnsamt sätt för alla inblandade. Det är många som vill bygga och verka i Nacka stad när staden är klar 2030. Hur får vi till detta samspel redan nu under byggtiden? Vi ska bygga Nacka stad i 15 år.

När det gäller att involvera medborgare i dialog och medskapande är det en utmaning att få med dem i ett tidigt och mer abstrakt skede när det fortfarande finns utrymme för förändringar inom projekten.

Nära är en viktig aspekt i medborgardialog och medskapande.

Det som ligger nära i tiden är också lättare att engagera sig i, liksom att engagera sig i den närmiljön där man bor. Att få se resultatet av sitt eget engagemang inom en nära framtid och dessutom i sin närmiljö ökar människors vilja till medskapande och medbestämmande.

Nacka kommun behöver arbeta vidare med att skapa en levande stad under byggtiden av Nacka stad och det kräver systematisering, principer, strukturer och flödesbeskrivningar om hur vi kan skapa detta internt och i samspel med andra.

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*

